

DTP1

(příprava textu pomocí počítače)

Kapitola 4 / Hladká sazba

Petr Lobaz, 8. 3. 2006

Typografie

- umění neviditelnosti

PROČ MÁME TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA?

- zlepšení čitelnosti
- štábní kultura, lepší spolupráce mezi sazeči
- některá pravidla přešla do pravopisu

- veškerá typografická pravidla jsou pouze doporučení
- nedodržení je možné, víme-li, co děláme

Typografie

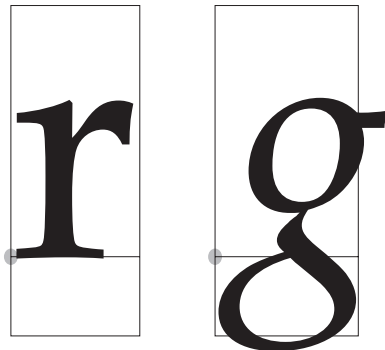
- základ – písmeno (litera, glyf)
- řazení písmen do slov,
slova do řádků,
řádky do odstavců,
odstavce do plynulého textu
⇒ hladká sazba
- jiná sazba: pořadová, tabulková, matematická,
slovníková, notová, ...

Řazení písmen

- velikost písmena určená kuželkou (box s počátkem)
- 1 čtverčík – výška kuželky

Řazení písmen

- pro potřeby řazení písmen se čtverčik dělí na 18 nebo 20 dílů
- po okrajích glyfu je na kuželce volné místo – nálitok
- při běžném řazení písmen tvoří nálitky mezípísmenné mezery
- pro některá slova či dvojice písmen je třeba mezípísmenné mezery upravit – prostrkání (tracking, kerning)

Řazení písmen

MIMIK VLTAVA	<i>bez vyrovnání</i>
MIMIK VLTAVA	<i>ruční vyrovnání</i>
BRATISLAVA	<i>bez vyrovnání</i>
BRATISLAVA	<i>vyrovnání metrikou</i>
BRATISLAVA	<i>optické vyrovnání</i>

Řazení písmen

- kvalitní písma obsahují kerningové páry – definici úpravy prostrkání mezi obvyklými dvojicemi písmen
- pro vyrovnání textu používat
  - kerning z metriky – je-li k dispozici a je-li kvalitní
  - optický kerning – je-li k dispozici algoritmus, pro kombinaci písem
  - ruční vyrovnání – pro nadpisy, náročnou sazbu
- kurzívní korekce

(podběl) (podběl)

Řazení písmen

CELKOVÉ PROSTRKÁNÍ TEXTU

- tracking
- grafický prvek, působí dobře ve verzálcích
- výjimečně vyznačování

Řazení písmen

- kladné prostrkání (loose)
  - zvýraznění, provzdušnění textu
  - rozbíjí plynulost čtení
- záporné prostrkání (tight)
  - zvláštní grafický prvek
  - v odůvodněných případech úprava délky řádku
  - neničí tolik plynulost čtení, mění index zabarvení písma
- při prostrkání se musí často změnit i mezislovní mezera
- pokud možno neprostrkáváme kurzívní řezy

Řazení písmen

Lore modionse magna consed
tat alis nisit nit prat, cotonullaore
vent dolore douisl dos et dolenit
vel utpat.

Dui essed tions ausgiam zzriure
illaorero dit, seniama, sustio
odo od del ea faccummy nim
doleniat la facinci luwptat. Ut
loborpe ostrud minsek eu fac-
cummod tio eros nonummy

Lore modionse magna consed
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos et
dolenit vel utpat.

Dui essed tions ausgiam zzri-
ure illaorero dit, seniama,
sustio odo od del ea faccus-
mmy nim doleniat la facinci
luwptat. Ut loborpe ostrud
minsek eu faccummod tio
eros nonummy

Lore modionse magna
consed tat alis nisit nit
prat, cotonullaore vent do-
lore douisl dos et dolenit
vel utpat.

Dui essed tions ausgiam
zzriure illaorero dit, se-
niama, sustio odo od del
ea faccummy nim dole-
niat la facinci luwptat. Ut
loborpe ostrud minsek eu
faccummod tio eros non-

záporné prostrkání

normální prostrkání

kladné prostrkání

Řazení písmen

TEXT VERZÁLKAMI

normální prostrkání

TEXT VERZÁLKAMI

*kladné prostrkání,
původní mezislovní mezera*

TEXT VERZÁLKAMI

*kladné prostrkání,
zvětšená mezislovní mezera*

Mezislovní mezery

- typická mezera určená konkrétním písmem
- pro zúžená písma užší, pro rozšířená písma širší
- většinou 1/3 čtverčíku
  - při sazbě většinou v rozmezí 1/4 – 1/2 čtverčíku
- změna mezislovní mezery
  - při úpravě délky řádku (sazba do bloku)
  - při netytické velikosti písma (větší písmo nevyžaduje velké mezislovní mezery)
  - při verzálkové sazbě (vhodnější bývají širší mezery)

Mezislovní mezery

---

mezery v minuskovém textu

TYTÉŽ MEZERY
VE VERZÁLKOVÉM TEXTU

VĚTŠÍ MEZERY
VE VERZÁLKOVÉM TEXTU

Mezislovní mezery

- zúžená sazba působí kompaktněji
rozšířená sazba působí nesoudržně
- druhy mezer
  - rozdělitelné × nerozdělitelné
  - pevné × pružné
  - základní × zúžené × rozšířené
- typické názvy
  - úzká (thin space)
  - vlasová (hair space)
  - tabulková (figure space)
  - půlčtverčík (en space)
  - čtverčík (em space)

Meziřádkové mezery

- zápis např. Palatino 10/12
  - sazba 10bodovým písmem Palatino s rozpalem účaří 12 bodů
- odvození z velikosti kuželky, typicky 120 %
- proklad (leading) typicky 20 %
- menší proklad – kompaktní sazba
  - text soudržný, oko hůře vyhledává následující řádek
- větší proklad
  - opačné vlastnosti
- větší písmo nevyžaduje velký proklad a opačně
- v textu dodržujeme stejný proklad!

Meziřádkové mezery

Lore modionse magna conset
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos et
dolenit vel utpat.

Dui essed tions ausgiam zzri-
ure illaorero dit, seniama,
sustio odo od del ea faccus-
mmy nim doleniati la facinci
luwptat. Ut loborpe ostrud
minsek eu faccummod tio
eros nonummy

Lore modionse magna conset
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos et
dolenit vel utpat.

Dui essed tions ausgiam zzri-
ure illaorero dit, seniama,
sustio odo od del ea faccus-
mmy nim doleniati la facinci
luwptat. Ut loborpe ostrud
minsek eu faccummod tio
eros nonummy

Lore modionse magna conset
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos et
dolenit vel utpat.

Dui essed tions ausgiam zzri-
ure illaorero dit, seniama,
sustio odo od del ea faccus-
mmy nim doleniati la facinci
luwptat. Ut loborpe ostrud
minsek eu faccummod tio
eros nonummy

Garamond 15/15

Garamond 15/18

Garamond 15/22

Meziřádkové mezery

Lore modionse magna consed tat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure illaorero dit, seniama, sustio odo od del ea faccummy nim doleniat la facinci luwptat. Ut loborpe ostrud minsek eu faccummod tio eros nonummy

Garamond 15/15

Lore modionse magna consed tat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure illaorero dit, seniama, sustio odo od del ea faccummy nim doleniat la facinci luwptat. Ut loborpe ostrud minsek eu faccummod tio eros nonummy

Garamond 15/18

Lore modionse magna consed tat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure illaorero dit, seniama, sustio odo od del ea faccummy nim doleniat la facinci luwptat. Ut loborpe ostrud minsek eu faccummod tio eros nonummy

Garamond 15/22

Meziřádkové mezery

REJSTŘÍK

- stránkový
  - první a poslední řádek na stránce se kryjí (na listu i na dvojstránce)
- řádkový
  - všechny řádky se kryjí
  - výjimka nadpisy, poznámky apod.
  - tzv. síť účaří
  - nezbytnost při vícesloupcové sazbě

Meziřádkové mezery

Lor iriureet adip eriusci et, sum aliquisci ex exerit wis aliquam incidunt dit at vulputat nim zzilla facilit nim zzrillam, sed modolent wismodolore commolore te commolor acin ut laore dolor augiame umsandr raesečte feugiate veliquatie mod ming exerit, si te feu feum quip ea feu feuis augait nulluptatie digna augue mincil ut incipsum vulluptat iusciduiapis am etumsan el eugait ad et, quat, quisi tie modit in ut prat dignit il iuscin

henim ipit exerostisim doloborem in ver sed dolorperat wisi. Lore veniamcortie faccum veliquis ad min hent lore dolent adigna faccum zzrit iurem zzrit iril incil et, vel dolore faccumy

Lor iriureet adip eriusci et, sum aliquisci ex exerit wis aliquam incidunt dit at vulputat nim zzilla facilit nim zzrillam, sed modolent wismodolore commolore te commolor acin ut laore dolor augiame umsandr raesečte feugiate veliquatie mod ming exerit, si te feu feum quip ea feu feuis augait nulluptatie digna augue mincil ut incipsum vulluptat iusciduiapis am etumsan el eugait ad et, quat, quisi tie modit in ut prat dignit il iuscin

henim ipit exerostisim doloborem in ver sed dolorperat wisi. Lore veniamcortie faccum veliquis ad min hent lore dolent adigna faccum zzrit iurem zzrit iril incil et, vel dolore faccumy

sazba na rejstřík

nepořádná sazba

Odstavec

- základní blok textu
  - obsahově – vyjadřuje ucelenou myšlenku
  - graficky – je oddělen od ostatních odstavců
- dělení textu na odstavce určuje autor
- v odůvodněných případech lze složení odstavců měnit při sazbě (po dohodě s autorem)

Odstavec

PARAMETRY

- délka řádku
  - typicky 40 až 70 znaků
  - větší ⇒ špatná čitelnost
  - menší ⇒ horší grafická úprava a špatná čitelnost
- stupeň písma a meziřádkový proklad
  - souvisí s délkou řádku
  - větší délka řádku se kompenzuje větším prokladem
- oddělení odstavců
- zarovnání

Odstavec

ZAROVNÁNÍ

- na prapor (levý, pravý)
- na osu
- do bloku (+ zarovnání spodního řádku)
- volné zarovnání (mimoosové)
- vyrovnání se dosahuje
  - změnou mezislovních mezer
  - změnou mezispislovních mezer
  - deformací znaků (pro speciální písma)
- po sobě následující řádky by měly mít podobné vyrovnání
- problém řek

Odstavec

Lore modionse magna
consed tat alis nisit nit prat,
cotonullaore vent dolore
douisl dos et dolenit vel ut-
pat. Dui essed tions ausgiam
zzriure

na levý prapor

Lore modionse magna
consed tat alis nisit nit prat,
cotonullaore vent dolore
douisl dos et dolenit vel ut-
pat. Dui essed tions ausgiam
zzriure

na osu

Lore modionse magna
consed tat alis nisit nit prat,
cotonullaore vent dolore
douisl dos et dolenit vel ut-
pat. Dui essed tions ausgiam
zzriure

na pravý prapor

Lore modionse magna consed
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos
et dolenit vel utpat. Dui
essed tions ausgiam zzriure
illaorero dit, seniama.

Lore modionse magna consed
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos
et dolenit vel utpat. Dui
essed tions ausgiam zzriure
illaorero dit, seniama.

Lore modionse magna consed
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos
et dolenit vel utpat. Dui
essed tions ausgiam zzri-
ure illaorero dit, seniama.

do bloku

Odstavec

Lore modionse magna consed tat alis nisit
nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos
et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam
zzriure illaorero dit, seniama. Lor adit alit ad
dunt vel utat vel ilit, velenibh eumsan ute
faccumsan hendiati, quisi. Lortie magniam,
quat, core facidunt utate dipis esequam.

Lore modionse magna consed tat alis nisit
nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos
et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam
zzriure illaorero dit, seniama. Lor adit alit ad
dunt vel utat vel ilit, velenibh eumsan ute
faccumsan hendiati, quisi. Lortie magniam,
quat, core facidunt utate dipis esequam.

Lore modionse magna consed tat alis nisit
nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos
et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam
zzriure illaorero dit, seniama. Lor adit alit ad
dunt vel utat vel ilit, velenibh eumsan ute
faccumsan hendiati, quisi. Lortie magniam,
quat, core facidunt utate dipis esequam.

vyrovnání změnou

↘ *mezislovních mezer*

↑ *měřítka znaků*

← *mezipísmenných mezer*

Odstavec

Lore dolor iusci eu facipsum velestrud do exerci ex exerius iduis nosto con utpat iuscing euguerci el ea feusit lobor sečetum duis nostrud eu facipsum dipis nonsequam dolorper ipit prat augiat. Ut ilit alit nullutat lobore tin henismolore modipsu ciduisit dolorpero doluptat nim nibh et adignim ad duipit pratisit enibh eratur dion vullan er susci blaorpe ostrud er at, consequi tisit nisim adipit nos ečetem dolum vel ea facip ex-ero dio deliqui erilluptatie.

Lore dolor iusci eu facipsum velestrud do exerci ex exerius iduis nosto con utpat iuscing euguerci el ea feusit lobor sečetum duis nostrud eu facipsum dipis nonsequam dolorper ipit prat augiat. Ut ilit alit nullutat lobore tin henismolore modipsu ciduisit dolorpero doluptat nim nibh et adignim ad duipit pratisit enibh eratur dion vullan er susci blaorpe ostrud er at, consequi tisit nisim adipit nos ečetem dolum vel ea facip ex-ero dio deliqui erilluptatie.

řeky

Odstavec

ODDĚLENÍ ODSTAVCŮ

- odstavcová zarážka – 1 až 3 čtverčíky
- východový řádek (poslední řádek odstavce)
  - delší než odstavcová zarážka
  - mezera od pravého okraje větší než odstavcová zarážka
- předsazení – záporná odstavcová zarážka

⌞ Lore et ip et pratumm lenim amet inim el eummy nissis delesenis adiam endrero odip exeriureet, quis aut iuscipisit, quat wisisim do od ming eugue volutpat. Lore mod modio endrem volesse consecetum. ⌞

Odstavec

- bez odsazení
  - u sazby na prapor
  - důležitá délka východového řádku
  - někdy se neodsazuje odstavec za nadpisem
- oddělení mezerou před/za odstavcem
  - malá mezera rozbíjí rejstřík, velká bývá moc prázdná
  - někdy prázdný řádek s ornamentem (linka)
- změna levého/pravého okraje sazby
  - sazba poznámky, citace, ...

Odstavec

Lore modionse magna consed
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos et
dolenit vel utpat. Dui essed
tions ausgiam zzriure.

Lor ip er augue dolore eugait
la feugiatis nos nulputet iu-
reet in ero dolore mod delen-
dre dolorti cipit illa faccum
quat.

Lorem eum nostrud te et nim
quis aliquisl ut irilis niatuer-
cil dolore ex elent er at. Ut
praesse uamconulput nu.

bez odsazení

Lore modionse magna consed
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos et
dolenit vel utpat. Dui essed
tions ausgiam zzriure.

Lor ip er augue dolore eugait
la feugiatis nos nulputet iu-
reet in ero dolore mod delen-
dre dolorti cipit illa faccum
quat.

Lorem eum nostrud te et nim
quis aliquisl ut irilis niatuer-
cil dolore ex elent er at. Ut
praesse uamconulput nu.

odsazení mezerou

Lore modionse magna consed
tat alis nisit nit prat, cotonul-
laore vent dolore douisl dos et
dolenit vel utpat. Dui essed
tions ausgiam zzriure.

Lor ip er augue dolore
eugait la feugiatis nos
nulputet iureet in ero
dolore mod delendre
dolorti cipit illa faccum
quat.

Lorem eum nostrud te et nim
quis aliquisl ut irilis niatuer-
cil dolore ex elent er at. Ut
praesse uamconulput nu.

změna okraje

Odstavec

- grafická zarážka
  - odstavec začíná grafickým prvkem
  - speciální – iniciála
    - slovo nebo písmeno
    - vsazená do bloku nebo přesahující obraz
    - písmeno je třeba oddělit od bloku mezírkou
  - v kombinaci s předsazením typické pro pořadovou sazbu
- relativní odsazení
  - odstavce plynulý text, odděleny jen grafickým prvkem/mezerou

---

Odstavec

► Lore modionse magna consed tat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore. ► Douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure <i>grafický symbol</i>	• Lore modionse magna consed tat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore. • Douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure <i>předsazení a symbol</i>	Lore modionse magna consed tat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure. Lore mod esse er aci bla feugiam, sum velis niat, si. ☞ Lor ad dionsequip elent vel eum ex eliquip eugait velendionse dolobortie feumsandion ut ad ent lobortion euiszil sissenibh eu facilla consed ečtem autem volore dolorero conullandre veli. ☞ Lorero eliscilit et et adiamco sequis nonsed. <i>relativní odsazení</i>
Lore modionse magna consed tat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure <i>iniciála v bloku</i>	Lore modionse magna consed tat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. <i>iniciála mimo blok</i>	

Odstavec

PARCHANTY

- neúplný východový řádek jako první řádek stránky (sirotek)
- první řádek odstavce jako poslední řádek stránky (vdova)
- mimořádně nepěkné v kombinaci s nadpisy

Lor sendrer sit lan vullut iriustio eum
quisi blam nulla am iusto ea consendipis
delis amet, sustion equipit autpatinibh
et wisl utpat. Ut ipis aliquat aut aut ut
er alis exeril inim ing ex ese magnit la
amet vel iuscidunt nim quatincil dolor
sed et diamet, quat lupat. Duis euis exer
sequatum dolenim nullaor ercipit, cor
aliquipisis accum dolesto

Questo

Dosequis et lupatatem velendr etumsan

verciduis aliquis aut ip eumy nostrud
magna at. Ut irit eros do essim
zzriuscidunt lor sim aliquis smolor ipisi
te tionsed dionullan esto odolorero ent
nonulla consendre doloreet adio odignit
lorpero od mod molore dolobor raesto
Ut nim zzrilisit nostin eu faciliquate
dolesto exer summy nonsequat, quissim
duipsum dolum delenis nonse magna ad
ero estionulla feuisim del ullutpatet lupat
alis nis dunt atumsandreet augiam, quisi.
Lorercilis nullupt tueriure delit illandion

hendre vullaorem zzrilluptat.

Carramba!

Quamconse el iriure vullam do commodo
obore dipiscip umsandiat praestio del
dolobor adionullan utatum nonummolore
faci blamet et incil exercilis aliquissit
eummodi nisim dolortis del utpat. Ut
velit vel iure dolorti cincii eugait volor sim
vent at. Duis acillum vulputem zzril ex
euis ea commy nibh ex esed tat, volum at
utatin Loreet, velit lore miniamet aut ero

Dělení

- ve slovech × mezi slovy
- ruční × automatické
- podle gramatiky příslušného jazyka,
ale s typografickými výjimkami

Dělení

DĚLENÍ VE SLOVECH

- na hranici jazykových jednotek (předpona, kmen, přípona)
- na hranici slabik
- nedělíme v dvojhlásce
- dělení ve spojovníku – bude-/-li
- na konci řádku i na začátku následujícího alespoň tři znaky
- nejvýše tři dělení po sobě
- nedělíme při nechtěném vzniku jiného významu (knihovna, nádržka, sekunda)
- v některých jazycích se při dělení mění podoba slova!

Dělení

DĚLENÍ MEZI SLOVY

- nedělíme mezi jednopísmennou předložkou a slovem
- pokud možno nedělíme ani mezi jednoslabičnou předložkou a slovem
- nedělíme v datu, čísle, mezi číslem a jednotkou, ve zkratce, mezi titulem a jménem
- nedělíme při výskytu stejných slov nad sebou
- v sazbě na prapor a na osu dělíme dle významu a kvůli siluetě

Dělení

Mezinárodní filmový
festival v Cannes

Mezinárodní
filmový
festival
v Cannes

Mezinárodní
filmový festival
v Cannes

Mezinárodní
filmový
festival v Cannes

Dělení

ALGORITMUS ŘÁDKOVÉHO ZLOMU

- jednoduchý
  - postup po řádcích, žravý algoritmus
  - upřednostňuje stažení před roztažením
  - upřednostňuje zlom bez dělení slov
- inteligentní
  - optimalizace mezer v celém odstavci
  - T_EX, InDesign
- výhody × nevýhody
  - jednoduchý: rychlejší, předvídatelný
  - inteligentní: ne tak rychlý, drobná změna vyvolá lavinu změn

---

Sazba

TEČKA .

- sazba na konci věty, neodděluje se mezerou
- za tečkou běžná mezera
- nesází se za nadpisem, popiskem obrázku
- na konci věty jen jedna tečka:
Výrobcem je firma Umyvadla, s. r. o.
- označení řadových číslovek
80. léta (ne 80-tá!)
- výjimky
19.30 hodin, kapitola 2.5.2
soubor pokus.txt, adresa www.imdb.com
verze 1.5

Sazba

ČÁRKA ,

- sazba za slovo, následuje mezera
- použití viz Pravidla českého pravopisu
- pozor na přístavky!
Výrobek vzniknul ve spolupráci Škoda, a. s., s naší firmou.

Sazba

OTAZNÍK, VYKŘIČNÍK ?!

- od předchozího textu se neodděluje mezerou (nálitek)
- za znaménkem mezera
- v případě několika znamének sazba bez mezer:

To je ono!!!

Na zkoušku přišli tři (!) studenti.

„Myslíte?“

Sazba

STŘEDNÍK, DVOJTEČKA ;:

- sazba jako vykřičník, otazník
- zvláštní použití středníku: náhrada čárky ve výčtu
Výsledky jsou 1,5; 3,14; 5.
- ostatní použití viz Pravidla českého pravopisu
- výjimka v sazbě
Zápas skončil 3:2.

Sazba

VÝPUSTKA ...

- speciální znak – ..., tři tečky – ...
- sazba k předchozímu výrazu bez mezery
...něco začíná a něco končí...
Jestli nebudeš zticha, tak...
- sazba s mezerou jen v případě výčtu
To máte hřebíky, latě, vruty, spojky, ...
- sazba více teček jen v případě neúplného výrazu
(potom počet teček má být přesný)
Je to hnědé a leze to na laně. Co je to? J....!

Sazba

UVOZOVKY

- v češtině „text“, zřídka francouzské »text«
(v angličtině “text”, ve francouzštině «text»)
- sazba těsně k výrazu
- znak " užíváme jen pro palce
- kombinace uvozovek – běžné, jednoduché, francouzské
- nepoužíváme ve výčtech
víno červené
" bílé
" růžové
" šumivé
" fortifikované

Sazba

SPOJOVNÍK -

- sazba bez mezer
- spojení výrazu
česko-anglický slovník
Marlen Jelinková-Cimrmanová
Plzeň-sever, Praha 2-Vinohrady
www.pepino-condom.cz
nebude-li pršet
n-tice (ale 16bitový)

Sazba

POMLČKA –

- 1/2 čtverčíku – , čtverčík — , někdy 3/4 čtverčíku –
- interpunkce – oddělení mezerou
– nesmí vyjít na začátek řádku
Takto – a ne jinak – se sází pomlčka.
- náhrada predložky nebo spojky
– sazba bez mezer, resp. s vyrovnáním
– při dělení nutno opsat slovy
v letech 1999–2003, trasa Praha–Plzeň
poměr cena–výkon

Sazba

- zkrácená sazba cen
    - pouze při označení měny před číslem, nebo je-li měna vynechána
utopenec Kč 30,-	špatně:
pivo stojí 20,-	rum stojí 25
rohlík stojí 2 Kč	zelená stojí 25,- Kč
- opakovací znaménko, grafický prvek (výčty, rejstříky, ...)

Sazba

MINUS –

- podobné pomlčce
- výška a tloušťka odpovídá znaménku +

jedna – dvě

– 3 + 1 – 2

minus

pomlčka

Sazba

STUPEŇ °

- kroužek, nikoliv „o“ v pozici exponentu
- sazba mezery podle významu
- mezera normální nebo 1/4 čtverčíku
  - 40 °C (čtyřicet stupňů Celsia)
  - 40° horko (čtyřicetistupňové horko)
  - 12° pivo (dvanáctistupňové pivo)
  - 60 ° (šedesát stupňů)
  - 5°15'20" (pět stupňů, patnáct minut a dvacet vteřin)

Sazba

PROCENTO, PROMILE ‰‰

- sazba jako u stupňů
- mezera normální nebo 1/4 čtverčíku
  - 5% chyba (pětiprocentní chyba)
  - chyba 5 ‰ (chyba pět procent)

Sazba

ZÁVORKY

- většinou kulaté (), pro výslovnost hranaté [], v matematice i složené {} a jiné
- přisazují se bez mezer
Správně se závorky (v textu) sázejí těsně.

Sazba

ČÍSLA

- v textu (beletrii) vyjadřujeme pokud možno slovně
Vešli dva lyžari. špatně: Vešli 2 lyžaři.
Minulý víkend tu bylo 396 lyžařů.
- číslicí by neměla začínat věta
nevhodně: 1. května jsme tu nebyli.
lépe: Dne 1. května jsme tu nebyli.
Nebyli jsme tu 1. května.
- řády oddělujeme úzkou mezerou (šířky des. čárky)
133 380 966,256 25
výjimka: v roce 1930

Sazba

- spojení číslic a slov
formát A4, 32krát, 5pásmový
- datum – mezera 1/4 čtverčíku
1. dubna 2005
1. 4. 2005
- čas
Vlak odjíždí v 16.30 h.
Vlak odjíždí v 16 h 30 min.
Vlak odjíždí v 16 hod. 30 min.
Doběhl v čase 2:56,30.

Sazba

ZKRATKY

- nutnost dodržet kodifikovaný způsob sazby
(velká písmena, členení)
Bc. Mgr. Ing. CSc. DrSc. doc. prof. JUDr. MUDr. RNDr.
PaedDr. PhDr. Ph.D.
- v neoficiálním použití titul malým písmenem
Navštívili nás dr. Nový a ing. Černý.
(nepíšeme Navštívili nás RNDr. Nový, CSc.,
a Ing. Černý, Ph.D.)
- další zkratky
ap. apod. č. čp. fa (fy, fě, fou) hi-fi (Hi-Fi) p. pí sl.
dag kg kHz

Sazba

- „viz“ není zkratka
- větu nezačínáme zkratkou

Vyznačování

- upozornění na určitou část textu
- nemělo by narušovat plynulost čtení
- střídme
- čím méně druhů vyznačování, tím lépe
- kurzíva
  - základní typ vyznačování
  - pro beletrii nejlepší
- polotučné písmo
  - výrazné upoutání pozornosti
  - na delším úseku textu ztrácí účinnost
  - nekombinovat tučné a polotučné písmo
  - vhodné pro slovníky, seznamy apod.

Vyznačování

Lore modionse magna consetat alis *nisit* nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure.

Lor ip er augue dolore eugait la feugiatis nos nulputet iureet in ero dolore mod delendre dolorti cipit illa faccum quat.

Lorem eum nostrud te et nim quis aliquisl ut irilis niatuer-cil dolore ex elent er at. Ut praesse uamconulput nu.

Lore modionse magna consetat alis **nisit** nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure.

Lor ip er augue dolore eugait la feugiatis nos nulputet iureet in ero dolore mod delendre dolorti cipit illa faccum quat.

Lorem eum nostrud te et nim quis aliquisl ut irilis niatuer-cil dolore ex elent er at. Ut praesse uamconulput nu.

Lore modionse magna consetat alis nisit nit prat, cotonullaore vent dolore douisl dos et dolenit vel utpat. Dui essed tions ausgiam zzriure.

Lor ip er augue dolore eugait la feugiatis nos nulputet iureet in ero dolore mod delendre dolorti cipit illa faccum quat.

Lorem eum nostrud te et nim quis aliquisl ut irilis niatuer-cil dolore ex elent er at. Ut praesse uamconulput nu.

vhodné

použitelné

nevhodné

Vyznačování

- kapitálky
  - vlastnosti podobné kurzívě
  - nezvyklé – u slavnostních textů nebo jako doplňkové vyznačování
- jiné kresebné varianty písma
  - z nouze ctnost
  - většinou nedopadá dobře
- podtržení
  - ruší obraz písma, linka na sebe strhává pozornost
  - používáme jen ve výtvarně odůvodněných případech

Vyznačování

- barevné odlišení
  - technicky komplikované
  - dražší než jednobarevná sazba
  - efektní ⇒ nutná velká opatrnost
- prostrkání
  - ruší tok textu
  - používáme jen ve výtvarně odůvodněných případech
- odlišné písmo
  - pozor na stejný charakter písma
  - vhodné pro technickou literaturu, slovníky

CO JE S VAŠÍM DUCHEM, DUŠÍ A FYZICKÝM TĚLEM ???

„DNEŠNÍM OBJEVOVÁNÍM NÁS, VESMÍRNÝCH LIDÍ,
OBJEVUJETE SEBE SAMA, VÁŠ NEGATIVNÍ LOUTKOVÝ
OVLÁDACÍ STAV, OBJEVUJETE TO DUCHOVNÍ CESTOU
- PRACÍ SVĚTELNOU NEZIŠTNOU POMOCÍ BLIŽNÍM SVÝM,
SKRZE ZMĚNU SEBE SAMA, VYSVOBOZENÍ A NÁVRAT
DOMŮ, DO PRAVÉHO STVOŘENÍ, VAŠEHO JEDINÉHO
SKUTEČNÉHO DOMOVA LÁSKY.“

Nevhodné využití vyznačování. Zdroj: www.vesmirnilide.cz

Vyznačování

KOMBINACE VYZNAČOVÁNÍ

- je nutné promyslet předem, jaké kombinace se mohou vyskytnout
- nejlepší je text formulovat tak, aby ke kombinaci nedocházelo

Nějaký text. *Tato věta je důležitá, zejména **toto** slovo.*

VYZNAČOVÁNÍ A INTERPUNKCE

- interpunkci zvýrazňujeme, patří-li do zvýrazňovaného textu

V kinech běží filmy *Solaris*, *Svět zítřka* a *Paříž, Texas*.